

822/11
26.09.13

ДОМ УЧЕНИКА СРЕДЊИХ ШКОЛА - ВРАЊЕ

Програм заштите од насиља, злостављања и занемаривања

У складу са међународним документом *Конвенција о правима детета* и документима које је усвојила Влада Републике Србије (*Национални план акције за децу и Општи протокол за заштиту деце од злостављања и занемаривања*), Министарство просвете Републике Србије је објавило *Посебни протокол за заштиту деце и ученика од насиља, злостављања и занемаривања у васпитно-образовним установама*, којим је прецизирана улога свих који су укључени у живот и рад Дома.

На основу овог Протокола Дом је формирао Тим за заштиту ученика од насиља, који је израдио овај Програм, као саставни део Годишњег програма рада Дома. Тим за заштиту ученика чине:

- Маја Ђорђевић, директор установе стандарда;
- Дејн Илић, секретар установе стандарда;
- Александра Динић, стручни сарадник педагог у установи ученичког стандарда;
- Марија Раденковић, васпитач;
- Весна Нисић, васпитач;
- Милош Ђоковић; радник обезбеђења без оружја;
- Ученик представник домског парламента

Програм рада Тима је посебан документ којим се планира рад Тима на остварењу заштите ученика од насиља.

Програмом заштите ученика су дефинисане превентивне активности, као и кораци и процедуре у поступању у заштити ученика од насиља. Такође је дефинисано шта се сматра насиљем, као и које све врсте и облике обухвата.

ПОЈАМ И ВРСТЕ НАСИЉА

Насиље се дефинише као сваки облик једанпут учињеног или поновљеног вербалног или не вербалног понашања које има за последицу стварно или потенцијално угрожавања здравља, развоја и достојанства ученика.

Форме у којима се јавља насиље су следеће:

- Физичконилање се односи на понашање које доводи до стварног или потенцијалног телесног повређивања детета/ученика. Примери физичког насиља су: ударање, шутирање, гурање, шамарање, чупање, дављење, бацање, гађање, напад оружјем, тровање, паљење, посипање врућом водом, ускраћивање хране, сна и сл.
- Емоционално/психолошко насиље односи се на оно понашање које доводи до тренутног или трајног угрожавања психичког и емоционалног здравља и достојанства ученика. Односи се и на ситуације у којима се пропушта обезбеђивање прикладне и подржавајуће средине за здрав емоционални и социјални развој у складу са потенцијалима ученика. Емоционално насиље и злостављање обухвата поступке којима се врши омаловажавање, етикетирање, игнорисање, вређање, уцењивање, називање погрдним именима, оговарање, подсмевање, исмејавање, неприхватање, изнуђивање, манипулисање, претња, застрашивање, ограничавање кретања ученика, као и други облици непријатељског понашања.
- Искључивање из групе и дискриминација представљају социјално насиље. Односи се на следеће облике понашања: одвајање ученика од других на основу различитости, довођење у позицију неравноправности и неједнакости, изолацију, недружење, игнорисање и неприхватање по било ком основу.
- Сексуално насиље и злоупотреба деце/ученика подразумева њихово укључивање у сексуалну активност коју она не схватају у потпуности, за коју нису развојно дорасла (не прихватају је, нису у стању да се са њом сагласе) и која има за циљ да задовољи потребе друге особе. Сексуалним насиљем сматра се: сексуално узнемиравање - ласцивно коментарисање, етикетирање, ширење прича; додиривање, упућивање порука, фотографисање, телефонски позиви и сл.; навођење или приморавање детета/ученика на учешће у сексуалним активностима, било да се ради о контактним (сексуални однос, сексуално додиривање и сл.) или неконтактним активностима (излагање погледу, егзибиционизам и сл.); коришћење деце/ученика за проституцију, порнографију и друге облике сексуалне експлоатације.
- Развој савремених комуникационих технологија доводи до појаве насиља коришћењем информационалних технологија (електронско насиље): поруке послате електронском поштом, sms-ом, mms-ом, путем веб-сајта, четовањем, укључивањем у форуму и сл.
- Злоупотреба деце/ученика представља све што појединци и институције чине или не чине, а што директно утиче или индиректно шкоди деци/ученицима или им смањује могућност за безбедан и здрав развој и доводи их у немоћан, неравноправан и зависан положај у односу на појединце и установу.
- Занемаривање и немарно поступање представљају случајеве пропуштања установе или појединца да обезбеде услове за правилан развој детета/ученика у свим областима, што, у противном, може нарушити његово здравље, физички, ментални, духовни, морални и друштвени развој. Занемаривање представља и пропуст родитеља, усвојиоца или стараоца, да обезбеди услове за развој по питању: здравља, образовања, емоционалног развоја, исхране, смештаја и безбедних животних услова у оквиру разумно расположивих средстава породице или пружаоца неге, што изазива, или може, са великом вероватноћом, нарушити здравље детета или физички, ментални, духовни, морални и његов социјални развој. Ово обухвата и пропусте у обављању правилног надзора и заштите детета од повређивања у оноликој мери у којој је то изводљиво.
- Експлоатација деце/ученика односи се на њихов рад у корист других особа и/или установе. Она обухвата и киднаповање и продају деце у сврху радне или сексуалне експлоатације. Ове активности имају за последицу нарушавање физичког или менталног здравља, образовања, као

и моралног, социјалног и емоционалног развоја детета/ученика.

Основни принципи и циљеви Програма заштите ученика

Принципи на којима се заснива овај Програм и поступање на основу њега, односе се на:

- право на живот, опстанак и развој;
- најбољи интерес детета, уз обезбеђивање поверљивости података;
- спречавање дискриминације, што значи обухватање свих ученика овим Програмом;
- активно учешће ученика, које се обезбеђује правовременим информисањем и давањем могућности да искажу своје мишљење.

Програм заштите ученика од насиља има као општи циљ унапређивање квалитета живота ученика у Дому применом мера превенције, ради стварања безбедне средине, и мера интервенције у ситуацијама када се јавља насиље, злостављање и занемаривање ученика.

Специфични циљеви Програма у превенцији су следећи:

- Подстицање и развијање климе прихватања, толеранције и међусобног уважавања
- Идентификација безбедносних ризика у Дому увидом у документацију, непосредно окружење евидентирањем критичних места у Дому, анкетањем ученика
- Повећање осетљивости свих који су укључени у живот и рад Дома, на препознавање насиља и злостављања
- Унапређење способности свих учесника у Домском животу – васпитача и осталих радника, ученика, родитеља – за уочавање, препознавање и решавање проблема насиља
- Оспособљавање свих запослених и родитеља за рано препознавање знакова у понашању деце који указују на потенцијално насилно понашање
- Пружање помоћи ученицима у савладавању личних проблема и проблема у учењу
- Изграђивање и примена норми понашања, информисање о правилима и кућном реду
- Дефинисање процедура и поступака реаговања на насиље и информисање свих учесника у Домском животу о томе
- Омогућавање свим ученицима који имају сазнања о могућем насилном акту да без излагања опасности врше пријављивање насиља
- Спровођење психо-социјалног програма превенције кроз обуку за ненасилну комуникацију, само контролу реаговања и понашања, превазилажење стреса, учење социјалних вештина
- Сарадња са родитељима путем родитељских састанака, индивидуалних и групних разговора
- Сарадња са службама ван Дома које посредно и непосредно могу помоћи на превазилажењу проблема насиља у Дому

Специфични циљеви у интервенцији:

- Спровођење процедура и поступака реаговања у ситуацијама насиља
- Праћење и евидентирање врста и учесталости насиља и процењивање ефикасности спровођења Програма заштите
- Рад на отклањању последица насиља и интеграција ученика у заједницу вршњака
- Саветодавни рад са ученицима који трпе насиље, врше насиље или су посматрачи насиља

ЗАДАЦИ И АКТИВНОСТИ

Задачи и активности у области превенције и интервенције приказани су у табели која следи. Такође, су приказани кораци у процедури интервенисања на појаву насиља у Дому и то за

сва три случаја: насиље међу ученицима, насиље од стране одраслог у Дому и насиље од стране одраслог ван Дома.

Садржај	Динамика	Носиоци
Дефинисање правила понашања и последица кршења правила, на нивоу Дома	септембар	- директор - педагог - васпитачи
Упознавање са Посебним протоколом; - врсте и облици насиља	септембар - октобар	-координатор васпитне службе - педагог - васпитачи
Обрада теме васпитног рада - Вршњачко насиље	октобар	- васпитачи
Организовање слободних активности у Дому у циљу што креативнијег коришћења слободног времена.	школска година	-васпитачи - педагог
Обележавање Дана толеранције, јачања свести код ученика да треба бити толерантан, на пол, националност, веру	16. новембар	- педагог - васпитачи
Предавања стручњака из других институција	децембар - фебруар	- лекари - професори
Организовање једнодневног излета	март	- аниматор - корд.васп.сл. - васпитачи
Учешће у хуманитарним акцијама са циљем да се код ученика развије емпатија и солидарност	април	- аниматор - педагог - васпитачи
Истраживање о учесталости и врстама насиља у Дому	мај	- педагог

ПРОЦЕДУРА У ИНТЕРВЕНЦИЈИ

Процедуре интервенције према редоследу поступака приликом појаве насиља у Дому, из угла улога и одговорности, су различите с обзиром на три ситуације – да ли се насиље јавља међу децом, од стране одраслог у Дому или од стране одраслог ван Дома.

Кораци у интервенцији су обавезујући:

1. Сазнање о насиљу или откривање насиља одвија се непосредним увидом да је насиље у току или посредно, препознавањем спољашњих знакова или поверавањем самог детета или треће особе.
2. Прва реакција треба да буде заустављање насиља и обавештавање о томе надлежне особе: дежурног васпитача, чланове Тима или директора, а који ће даље проценити да ли треба позвати МУП или здравствену службу.
3. Смиривање ситуације подразумева удаљавање ученика из ситуације и смањење напетости кроз разговор са актерима. Тај разговор треба да буде умирујући, без спомињања могућих последица и застрашивања.
4. Прикупљање информација значи разговор са актерима и другим учесницима у догађају уз вођење записника. Разговор треба да води неко од чланова тима или групни васпитач. Посебна пажња треба да буде обраћена на жртву насиља тако што ће јој се омогућити да се осећа безбедно и да нема страх од освете ученика којима ће бити изречене мере.

5. Након тог разговора обављају се консултације у оквиру установе – са Тимом за заштиту, са групним васпитачем, дежурним васпитачем, при чему се анализирају чињенице, процењује ниво ризика и прави план заштите, водећи рачуна о принципу поверљивости и најбољем интересу ученика. Уколико је потребно, обављају се консултације са службама ван установе (Центар за социјални рад, здравствена служба). На основу консултација треба донети одлуку о начину реаговања и праћења и одредити улоге, задатке и одговорности у самом поступању.
6. Након консултација и заузимања става Дома о догађају, предузимају се акције: позивају се родитељи и информишу о догађају, спроведеним консултацијама, закључцима и предложеним мерама (предочава се законска регулатива, мере заштите ученика, мере даљег васпитног деловања); уколико је потребно, обавештава се МУП, Центар за социјални рад (рок три дана од дана када се насиље десило). Подношење пријаве тим службама треба да буде у усменој и писаној форми, након што је са родитељима обављен разговор (осим ако се нису одазвали позиву).
7. Праћење ефеката предузетих мера врши Тим, водећи рачуна о интеграцији свих актера у заједницу и успостављању односа сарадње и толеранције.

ЕВИДЕНЦИЈА И ДОКУМЕНТАЦИЈА

Запослени у Дому – групни васпитач, педагог, директор – у обавези су да воде евиденцију о појавама насиља. Документацију о случајевима насиља достављају Тиму за заштиту ученика од насиља, који ту документацију чува и периодично анализира учесталост, појавне облике и последице насилних понашања, како би се пратило стање безбедности у Дому. За чзвање документације одређује се Педагог дома ученика средњих школа Варње.

Дана: 26.09.2023године

СПРЕДСЕДНИК УПРАВИНОГ
ОДБОРА

